

Королькова С.В.,
магістр,
факультет економіки та управління,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя
Краснорєпова Л.О.,
магістр,
факультет економіки та управління,
Запорізька державна інженерна академія, м. Запоріжжя
Науковий керівник: Сергієнко Т.І., к.п.н., доцент

КОСМІЧНЕ ПРАВО ЯК НАУКА ТА НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Космічне право як наука та навчальна дисципліна є досить молодою за віком існування. Слід зазначити, що поняття науки космічного права не тотожне поняттю космічного права як навчальної дисципліни, не тотожні й поняття їх систем. Але на сьогодні немає чіткого розмежування цих понять в космічному праві, так як і наука і галузь космічного права перебувають у стадії формування і становлення. Тому варто скористатися розробками, які містяться в інших галузевих правових науках. Наприклад, О.А. Красавчиков [1, с. 47] між поняттями галузевої науки і навчальної дисципліни вбачає риси спільності і певні відмінності, які можуть бути застосовані і при співвідношенні цих понять у космічному праві. На його думку, і в науці, і в навчальній дисципліні одним з вузлових пунктів є правові погляди – теорії, концепції, доктрини. Оскільки саме в них відображаються діюче право, суспільні відносини, що регулюються певною галуззю права тощо. Суттєві відмінності між цими поняттями полягають у неоднаковій спрямованості, у різному цільовому характері наукової роботи й викладацької діяльності, а також у предметних особливостях. Відмінності виявляються також у формах і методах наукової і навчальної роботи. Зазначені відмінності характерні й для космічного права.

Предмет космічного права як навчальної дисципліни – це те коло знань, навичок і вмінь, які належить вивчити (викласти) у навчальному процесі з даної дисципліни. Предмет даної науки повинен включати пізнання закономірностей регулювання таких відносин, виявлення особливостей правових методів впливу на них. При визначенні предмета науки космічного права слід виходити з положення про те, що кожна галузь права (її норми та інститути) вивчається і може досліджуватися тільки відповідно (однойменно) галузевою юридичною наукою. Остання повинна відбивати у своїй структурі систему галузі права [2, с. 47].

В основу системи науки космічного права повинна бути покладена система космічного права як самостійної галузі. Кожний із космічно-правових інститутів має вивчатися наукою у вигляді вчення про ці інститути.

Дослідження інститутів космічного права зумовлене необхідністю зупинитися на питаннях про їх назву, визначити теоретичну основу класифікації та її зміст, виявити зв'язок між ними і взаємозалежність, а також їх місце в космічному праві, що й становитиме систему останнього. Поряд зі вченням про кожний із них наукою космічного права повинні досліджуватися загальні положення, принципи правового регулювання організації діяльності у сфері дослідження і використання космічного простору.

Діяльність у сфері дослідження і використання космічного простору регулюється не тільки за допомогою норм космічного права. Ця діяльність є об'єктом регулювання нормами також конституційного, адміністративного, цивільного, фінансового права тощо. Тому наукові дослідження в галузі космічного права повинні проводитися з урахуванням досягнень і положень інших галузевих правових наук. Такий підхід зумовлено єдністю права і науки про нього. Наприклад, досліджуючи проблему правового положення суб'єктів космічного права, наука космічного права має виходити із загального вчення правової науки про суб'єкти права (юридичні й фізичні особи). Основні повноваження цих суб'єктів визначаються нормами космічного права, окремі ж сторони діяльності регулюються нормами інших галузей.

Норми космічного права реалізуються в процесі їх застосування, внаслідок чого суспільні відносини стають правовими. Наука космічного права покликана займатися проблемою космічних правовідносин. Тільки при такому дослідженні шляхом аналізу й узагальнення практики можна з'ясувати, наскільки правові норми відповідають виконанню завдань, поставлених перед космічним правом, які із них застаріли або відстали від вимог і потребують змін і доповнень або взагалі відміни. Важливо виходити із загального вчення про правовідносини, досліджувати елементи кожного з видів космічних правовідносин, які складаються на основі застосування норм правових інститутів і є предметом науки космічного права.

Складовою частиною вчення про правову норму є розробка теоретичних передумов удосконалення законодавства у сфері дослідження і використання космічного простору, його інкорпорації і кодифікації, виявлення особливостей цих видів систематизації космічного законодавства, співвідношення структури й змісту окремих актів.

Важливою частиною науки космічного права має стати історія її виникнення, до її складу слід віднести історію розвитку певного виду правових відносин, джерел космічного права, його окремих інститутів, історію розвитку космічного права в цілому, історію самої науки космічного права і її викладання.

Наука космічного права має бути спрямована на пізнання, розкриття системи космічного права як галузі, науки і навчальної дисципліни, сприяти конструюванню цієї системи. Її змістом повинні стати не тільки методика досліджень космічних правовідносин, а й методика викладання космічного права як навчальної дисципліни.

Таким чином, за внутрішньою структурою наука космічного права може бути класифікована на вчення: про предмет, методи і систему космічного права; про принципи правового регулювання у сфері дослідження і використання космічного простору; про джерела космічного права; вчення про суб'єкти космічного права; про космічні правовідносини; про історію космічного права (історія розвитку космічного законодавства, історія розвитку космічного права і його інститутів, історія науки космічного права).

Література:

1. Кравченко С.Н. Проблемы совершенствования и применения экологического законодательства на Украине // Вестник Моск. ун-та.– Серия 11. Право.– 1996.– № 1.– С. 25 – 27.
2. Котюк В.О. Теорія права: Курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вузів.– К.: Вентурі, 1996.– 208 с.
3. Космічне право України: Збірник національних і міжнародних правових актів / Упоряд.: І.П. Андрушко, О.В. Беглий; Відп. ред. Н.Р. Малишева та Ю.С. Шемшученко.– 3-тє вид., перероб. та допов.– К.: Юрінком Інтер, 2001.– С. 352.

УДК 344:347.8(043.2)

Крижанівська Ю.В.,

студентка,
факультет економіки і підприємництва,
Національний авіаційний університет, м. Київ

Музиченко А.О.,

студентка,
факультет економіки і підприємництва,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Собкова В.В., старший викладач

ВІЙСЬКОВЕ КОСМІЧНЕ ПРАВО

Міжнародно-правовий режим, що регламентує рішення в космосі військових питань не встигає за експансивним розвитком ракетно-космічної техніки і технологій. Політичні заходи, що вживаються також до кінця не здатні забезпечити ефективний контроль за еволюцією космічних озброєнь, надійно переміщуючи їх до міжнародних договорів і угод. Бурхливий розвиток космічних систем, посилення їх ролі в підтримці боєздатності сучасних збройних сил спричинили безповоротну мілітаризацію навколоземного простору в інтересах рішення завдань розвідки, зв'язку, навігаційного і метеорологічного забезпечення, попередження про ракетно-ядерний напад.

Поширеною вважається думка, що такі функції космічних засобів носять стабілізуючий характер і перебувають у відповідності зі статтею 51 Статуту ООН, забезпечуючи право держав на самооборону. Військовий аспект сучасної космонавтики проявляється в здійсненні військово-космічної діяльності (ВКД), під якою прийнято розуміти будь яку діяльність пов'язану з проведенням робіт по дослідженню і використанню космічного простору в цілях забезпечення і підтримці обороноздатності і безпеки. До ВКД можуть бути віднесені: військово-прикладні космічні дослідження і розробки; космічний зв'язок, розвідка, стратегічне попередження, навігаційне, метеозабезпечення з космосу; рішення окремих завдань проти супутникової боротьби і проти ракетної оборони, а також інші види діяльності, здійснюваної в інтересах військових відомств.

Сучасна військово-космічна діяльність дуже погано регламентується міжнародним правом. Це обумовлено наступними обставинами.

По-перше, відносно недавнє обмежене використання космічного простору в суто військових цілях доки ще не зумовило визнаної усіма необхідності розвитку вичерпних правових норм воєнно-космічної діяльності, так і реальні перспективи їх появи в найближчому майбутньому залишаються дуже туманними.